

**РАДИ ЦАРЕВ
БЪРЗОНОГИТЕ КОНЕ НА
КРАЛ ВЛАДИСЛАВ
ВАРНЕНЧИК**

chitanka.info

Крал Владислав Ягело стана от червеното кресло, поставено в дъното на голямата шатра, направи две крачки и се изправи между Ян Хуниади и влашкия воевода Влад Дракул, които стояха един срещу друг със зачервени лица и ръце на дръжките на мечовете.

— Благородни господи — извика младият крал. — Нима гневът е затъмnil душите ви? Ние сме дошли да разбием завинаги турската сила, а не да спорим... Опомните се!

Черноокият Влад Дракул прехапа устни, изчака миг-два да се укроти сърцето му и продума глухо:

— Светли кралю, словата ви са мъдри... Нека господин Ян ми прости... Чия ще бъде короната на България, ще се реши след като християните победят султана... В битките с турците щастието е изменчиво, затова искам да ви подаря два бързоноги коня, за да се спасите, ако изпаднете в беда... Те са потомци на конете на някогашния български цар Шишман и едва ли има други такива на света. Колкото до участието ми във войната, моят син ще води отряд от четири хиляди конника. Нека бог ви помага...

Войводата на Влашко се поклони на краля. Ян Хуниади наведе доволно глава. Влахът сам се отказваше от България, боеше се от силата на турците. Пътят към престола на тия земи беше свободен за него. И нека бог му прости за честолюбието, но той ще защищава поданиците си от неверниците. Християните ще дишат пак свободно...

— А сега, ако кралят желае да види избраните коне, да излезем навън — продължи войводата. — Защото аз си тръгвам отвъд реката...

Кое сърце на мъж може да не трепне, когато стане дума за хубави коне?

Кралят и велможите му, дори и папският легат, кардинал Юлиан Цезарини, тръгнаха след Влад Дракул. Шатрата беше разположена близо до стените на Никопол, обсаден от кръстоносната войска, тръгнала на бой срещу турците в паметната 1444 година. Недалече на равната поляна стояха две прекрасни тънконоги животни, държани изкъсо за юздите от висок момък, облечен в странна носия от добре ощавени кожи, чиито ръбове и шевове бяха покрити с везани украсения.

Младият крал се приближи стремително към конете, забравил за миг ранга си на голям владетел. Изящните им тела, извитите лебедови шии, леките суhi глави, широките чела, чувствителните ноздри и

огнените очи с жив поглед, изглеждаха крехки и изнежени в сравнение с тежките рицарски коне, но тънките крака, предните доста по-дълги от задните, с изпъкнали вени, които потръпваха често, сякаш бяха излети от желязо.

— Светли кралю, вземи и този коняр. Той е българин и знае как да се грижи за конете и в здраве, и в болест — продума Влад Дракул, — а сега ми позволете да Ви напусна... С бога...

Пъстрата свита на влашкия владетел се понесе на бързите си коне към брега на реката, където ги очакваха плоскодънни ладии, за да ги прехвърлят на другия бряг.

Кръстоносната войска се движеше бавно покрай Варненското езеро в деня преди съдбовната битка. Радослав водеше бързоногите коне, приятелят му Анджей дърпаше поводите на двата тежки рицарски коня на краля. И двамата внимаваха да не се случи нещо лошо на животните по изровения път, по който трополяха големите колела на хусистките бойни коли. Тежките машини с по два топа се накланяха застрашително от време на време, но все не се прекатураха.

— Радославе — говореше русият поляк, чието закръглено лице винаги беше осветено от добродушна усмивка, — кога ще се срещнем с турците?

— Скоро, Анджей.

— Колко хубаво е това езеро — продължаваше да говори безгрижният поляк. — Да имах ладия и мрежа, щях да наловя поне една бъчва риба до довечера... У нас има много езера, а тук виждаме първото...

— След като вземем Варна, ще ти намеря ладия — отвърна му българинът. — Ето го и градът!

Стигнали бяха до гребена на възвищението, от което се виждаше белокаменният град на брега на безкрайната синя шир. Върху гладките води на огромния залив се виждаха белите платна на кораби и лодки. Младите мъже стояха, затаили дъх, защото и Радослав виждаше за пръв път Черно море. Войската спря на лагер недалеч от крепостните стени. Първенците на Варна дойдоха с хоругви при краля и макар че той винаги се беше мръщил до този момент щом видеше прославни свещеници, прие ключа на града от ръцете им с благодарност.

Гражданите казаха, че турците напуснали Варна и съседките твърдини, защото се бояли да бъдат ударени в гръб от християнското население. Докараха бъчви с хубаво вино, топъл хляб, месо, мляко и грозде. Уморените кръстоносци пиха, ядоха и се веселиха, но вечерта на запад се запалиха хиляди огньове. Турците бяха пристигнали зад гърба им.

Кралят и Ян Хуниади свикаха военен съвет и там наложиха мнението си на другите велможи да дадат решително сражение на султана сутринта. През нощта обозът построи вагенбурга, укреплението от бойни каруци, на светлината на факлите. Канонерите насочиха каноните през страничните дъски на колите, напълниха ги с барут и каменни ядра. Призори войската излезе на бойната позиция, а Радослав и Анджей останаха във вагенбурга с резервните коне в очакване на кралските заповеди. Младите коняри прегледаха животните от главите до копитата. Една от подковите на тежкия боен кон, чиято козина беше вишневокестенява, се поклаща предателски.

— Вчера нищо му нямаше! — извика Анджей почти разплакан, — а сега погледни, Радославе... Снощи е ритал колелата на колата... А кралят може да изпрати оръженосеца си за кон всеки миг... Йезус Мария! Какво ми дойде до главата!

— Не се плаши, Анджей... Ковачът на чехите е запалил огнището си. Погледни как дими... Ей сега ще подковем кестеняния жребец.

Младите мъже заведоха коня при ковача, облякъл обгорената си кожена престилка. Дебелият чех ги помоли да държат крака на животното. Той взе подковащкото си чукче, разнити клинците по копитото и свали с клещите тежката подкова. После подряза със своя специален нож копитния рог, изравни копитото отдолу и взе мярка.

Скоро проехтиха ударите на чука върху желязо. Чехът изкова подкова, а клинци си беше приготвил предварително. Конярите подхванаха отново дебелия космат крак, ковачът донесе с клещите разкалената до червено подкова и я постави върху копитото. Понесе се мириз на изгорен рог, подковата прилегна пътно и ковачът започна да забива клинците и да занитва върховете им. Радослав гледаше горещото подковаване на тежкия кон с интерес, защото този начин беше непознат за българите и власите. Но едва ли имаше някакво особено предимство пред студеното подковаване на подковите.

В такива грижи измина предобедът, а битката отвъд ниските възвищения продължаваше с променлив успех, докато бранителите на вагенбурга видяха да препуска към тях някакъв конник. Неговата броня беше смачкана от ударите на копия, боздугани, секири и мечове. Той беше без шлем и копие, олюляваше се на седлото. Едрото животно спря пред входа на вагенбурга, прегъна колена, рухна тежко на земята. Радослав и Анджей се спуснаха, подхванаха ранения рицар от свитата на краля и го внесоха в укреплението. Панът от Върбица дойде на себе си за малко. Той видя лицата на младежите, напъна се и едва продума:

— Кралят е мъртъв... Влезе в карето на еничарите със свитата си... Едва си пробих път назад...

Наоколо се разнесоха сподавени вопли. Слугите на крал Владислав Ягело паднаха на колене да се помолят за душата му. По лицата им течаха сълзи от скръб и от страх за бъдната им съдба в тази тъй далечна страна. Ян от Върбица притвори очи и прошепна:

— Еничарските редици са като крепостна стена... Загубихме битката, загубихме и надеждата на Полша...

— А ние какво да правим, ясновелможи пане? Сега какво ни очаква?

Полският рицар отвори очи, изгледа с дълъг поглед младежите, сякаш желаеше да запомни лицата им и отвърна със спотаена мъка:

— Момчета, останете ли тук, ще ви направят клети роби... Затова се качете на конете и тръгнете на север през горите... Стигнете до голямата река и се спасявайте във Влашко... Нека да ви бъде началник Длугош от Домбровице... Поне вие се спасете, за да отмъстите за нас... Умирам... О, Йезус Мария!...

Главата на Ян от Върбица падна на ложето, тялото му се сгърчи в мълчалив протест срещу смъртта и се отпусна. Длугош от Домбровице се прекръсти, нареди да погребат рицаря под близкия дъб и заповяда на слугите от свитата на краля да се пригответ за път. Анджей и Радослав се спогледаха и пристъпиха към него едновременно, като че се бяха наговорили предварително.

— Пане Длугош — каза Анджей, — ние принадлежим на краля. Пазим неговите бързи коне за отстъпление — сега ще му трябват най-много, ако е останал жив и ни потърси... Нека да останем!

Дългите мустаци на пана от Домбровице потръпнаха веднъждваж. Очите му се напълниха с влага, но той се овладя и отвърна

дрезгаво:

— И какво ще правите?

— Ами ще чакаме тук — отвърна Радослав. — Не дойде ли кралят, ако бог му е скъсил дните, тогава ще бягаме...

— Е, добре, момчета. За верността бих ви опасал златни рицарски пояси сега, стига да имах право да го сторя... Останете... Нека бог ви пази...

Еничарите и леката акъндийска конница на султана налитаха два пъти върху вагенбурга. Хората на чешкия хетман Чейка и съbralите се мъже от другите отряди отбиваха нападенията, но здравите бойци се топяха като късен сняг. Навсякъде се търкаляха ранени, стенеха за вода, а читавите не можеха да им помогнат, защото трябвате да се подгответ за отбиването на следващия пристъп. Вагенбургът беше обсаден от всички страни привечер, когато Ян Хуниади се отдръпна назад,оловил с безпогрешния си боен усет, че битката става безнадеждна. Еничарите и нередовните войници на султана налитаха, после си почиваха, лижеха раните си и гледаха стръвно към навързаните с вериги коли, където беше скрито богатството на неверниците. Улисани в схватките, двамата кралски коняри не усетиха как настъпи вечерният здрач. През един от кратките отдихи младежите седнаха да похапнат по късче солено месо и хляб в голямата хусистка кола, от която се подаваха късите дула на бронзови канони.

— Сега ще бъде последният пристъп — продума Радослав. — Сигурно ще влязат в укреплението... Повечето мъже са ранени... Няма кой да стреля...

— Какво да правим?

Българинът погледна към двата жребеца, които бяха вързани между високите коли, за да не бъдат ранени от прелитащите стрели.

— Жал ми е за конете — отвърна той. — От малък ги гледам. Моят баща има стар пергament, на който е написано по колко крачки път на ден трябва да пробягват кончетата, как да бъдат хранени и поени, кога да започне обядването и изпитването им през пролетта... Сега са в най-хубавата възраст. Родителите им са давали препитание и на моя дядо, който ги е отвел от оборите на българския цар отвъд реката преди турците да дойдат по тия места. Истинско нещастие ще

те да попаднат в ръцете на неверниците или пък да се пресуши коренът им...

Полякът стана, вгледа се през процепа между две дъски към линията на турските отряди, които се бяха отдръпнали на изстрел с арбалет. Лицето му беше станало съсредоточено, сините очи бяха побледнели и от тях преливаше решителност и упорство:

— Трябва да пуснем конете в кариер и да пробием изведнъж — рече той. — Най-добре, е да ударим между два отряда. А измъкнем ли се, никой не може да ни стигне...

Българинът стана, сложи ръка на рамото на приятеля си и извика развлнувано:

— Да, това е единственото, което можем да сторим. Или ще минем, или ще загинем!

Младежите стегнаха ризниците си, закрепиха ремъците на шлемовете, приготвиха по две тежки копия, мечовете, лъковете и колчаните със стрели. Радослав постави плъстени защитни ризници на конете да ги пазят от стрели, окачи на седлата торби със солено месо и хляб. После с помощта на четирима чешки канонири, които считаха намерението им твърде лекомислено, развързаха веригите между две коли. Готоваха се да изскочат от вагенбурга, когато бърза мисъл споходи Радослав.

— Анджеj — рече той. — Доведи нашите коне. Ще ги водим отстрани за поводите. По-бързо!

— Добре, но те не са тъй бързи...

— Нищо, нищо... Те ще защищават с телата си кралските коне от копия и стрели, докато преминем през линията на турците... Разбираш ли?

— Аха... Добре си го намислил. Сякаш имаш главата на пана от Върбица... Ето, хвани повода на твоя. Напред!

Младите кралски коняри изведоха конете навън от вагенбурга, яхнаха бързите и поведоха своите до тях. Погледнаха за последен път към чешките канонири, чиито очи на брадатите лица ги гледаха тъжно над ръбовете на защитните стени на хусистките коли и препуснаха към гората, която се чернееше в подножието на височината.

Войниците на султан Мурад, които почиваха под сенките на дърветата, опиянени от победата и от предвкусваната плячка, отначало не обрнаха внимание на конниците със запасните коне. Твърде

невероятно изглеждаше двама гяури да атакуват хилядите османски войни. Може би желаеха да се предадат и да станат мюсюлмани?

Еничарите отляво и спешените нередовни войници отдясно дори не се помръднаха, за да ги посрещнат. Гяурите сами щяха да дойдат и да сведат глави пред знамето на пророка. И поради това беше нужно време, докато едните станат и опънат тетивата на лъковете си, другите да се метнат на седлата, когато християните се впуснаха в кариер между двата отряда. Двамата спахии, които се случиха на пътя на безумните гяури, успяха да застанат на седлата, но засилените тежки копия се забиха в телата им и ги събориха на земята. Бегълците пуснаха дръжките на копията и продължиха да препускат към гористия склон.

— Легни зад седлото! — извика Радослав.

Младежите почти се прилепиха отстрани на конете си. Във въздуха просвириха дълги стрели, които прелитаха или се забиваха в телата на външните коне. Миг, два — и християните се намериха на някакъв черен път сред първите дъбови дървета.

— Пускай конете! — извика пак Радослав. — Те са смъртно ранени...

Когато погледнаха през рамо към нещастните животни след двадесетина крачки, младежите видяха как те се препъват безпомощно и падат на земята. По-далеч, през рехавината в края на гората се виждаха силуетите на конници, които препускаха подире им. Дочуха пет-шест изстрела на канони от вагенбурга. Приятелите им, останали да чакат съдбата си там, приветствуваха сполуката на смелчаците.

— Свалий ризницата от коня! — подвикна Радослав, — сега пречи да бяга бързо.

Пъстените брони бяха смъкнати точно на време, защото турските конници изскочиха на пътя. Бегълците се приведоха напред, кралските коне напрегнаха мускулите си, тънките им крака заудряха с копита по утъпканата земя. Сякаш вятър ги подхвани и подир малко преследвачите нито се чуваха, нито се виждаха. Когато прецепваха някаква рекичка, Анджей се обърна, зъбите му се белкаха в здравевината и той извика:

— Тия коне наистина са безценни... Турците ги няма. Спасени сме, Радославе!

— Да, приятелю.

— Ама ти не се радваш!

Радослав наведе глава, по лицето на Анджей премина сянка. Зъбите му се скриха зад стиснатите устни. И той си спомни, че бяха оставили във вагенбурга много хора на сигурна гибел, че кралят беше загинал, че турците тържествуваха на бойното поле. Младежът помълча малко, после тръсна дългите си руси коси и извика дръзко:

— Не тъгувай, братко! Ние с тебе ще отгледаме бързи коне... Цели табуни. Ще ги яхат синовете ни... Тогава ще се върнем и ще се сразим с турците... Чуваш ли?

— Чувам, чувам, Анджей — отвърна като ехо гласът на Радослав. — Ние пак ще се върнем...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.